

Krajanské listy

—

duben a květen 2019

Vydává Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s českými krajany
v Jihoafrické republice.

Náměty a příspěvky zasílejte na adresu: tereza.mleckova@gmail.com
Redakce a Velvyslanectví České republiky v Pretorii neručí za obsah zaslaných příspěvků.
Redakční rada: Anna Syková, Tereza Macháčková, Mirka Schullerová, Dagmar Koreň

Vážení a milí krajané,

přinášíme Vám Krajanské listy za měsíce duben a květen 2019. Nepřehlédněte prosím výzvu velvyslanectví: hledá se nový redaktor/redaktorka Krajanských listů. Následují informace velvyslanectví o kulturních akcích pořádaných velvyslanectvím v dubnu t. r. V zajímavostech se dočtete, jak se čeští středoškoláci připojili k protestní akci na ochranu klimatu či o soukromé návštěvě prezidentky Slovenska v Praze. V rubrice české osobnosti přinášíme medailonek o malém velkém herci Stanislavu Zindulkovi, následuje lekce historie o svatém Vojtěchovi, v rubrice hrady a zámky navštívíme hrad Valtice. Následuje na kulturní události pestré hudební okénko, zde upozorňujeme na článek o Karlu Krylovi. Na závěr nechybí tradiční rubriky: zajímavosti, zdraví, čeština a zábava.

Přejeme Vám příjemný africký podzim a pevně doufáme, že toto číslo Krajanských listů není posledním!

Vaše redakce

INFORMACE VELVYSLANECTVÍ ČR V PRETORII

*(Kontakt: Embassy of the Czech Republic, 936 Pretorius Street, Arcadia, Pretoria,
P.O. Box 13671, Hatfield 0028-Pretoria, e-mail : consulate_pretoria@mzv.cz, tel.: 012 4312380, fax:
012 4312398)*

Hledá se hlavní redaktorka Krajanských listů

Paní Tereza Macháčková oznámila velvyslanectví, že vzhledem k rodinným důvodům nebude moci dále pokračovat v přípravě Krajanských listů. Toto vydání Krajanských listů je zřejmě poslední, pokud se nenajde nový dobrovolník z krajanské komunity. **Velvyslanectví ČR v Pretorii vřele děkuje za péči a čas, které paní Macháčková věnovala přípravě tohoto periodiky.**

Velvyslanectví ČR hledá nové dobrovolníky/dobrovolnice do redakční rady Krajanských listů (KL). Pokud se nenajde do konce června nový redaktor/redaktorka z řad krajanské komunity, nebudou KL dále vydávány. Paní Macháčková je připravena předat veškeré rady týkající se přípravy KL. V případě zájmu prosím kontaktujte velvyslanectví emailem na adrese consulate_pretoria@mzv.cz či telefonicky 012 431 23 95.

Konzulární dny v Kapském Městě – 16. a 17. květen 2019

Konzulární dny v Kapském Městě se budou konat ve dnech 16. - 17. května 2019.

Úřední hodiny jsou mezi 8.00 – 15.00 na adrese Visegrádského domu (bývalého Generálního konzulátu ČR), Fleetwood Avenue 2, Claremont. Pro vyřízení Vašich žádostí je nutné si předem sjednat schůzku prostřednictvím Velvyslanectví ČR v Pretorii (e-mailem consulate_pretoria@mzv.cz nebo na telefonním čísle 012 4312380). Ve Visegrádském domě nelze podat žádost o vízum.

Knihovní den na velvyslanectví

Knihovna Velvyslanectví ČR v Pretorii bude otevřena v pátek dne **10. května 2019** od 10 – 12 hod. Přijďte si s námi povídat u kávy a vypůjčit zajímavou knihu.

Vyprodané divadlo na Beethovenův koncert v Pretorii

Velvyslanectví ČR v Pretorii uspořádalo ve spolupráci s Brooklyn Theatre Pretoria dne 6. a 7. dubna 2019 Beethovenův koncert u příležitosti 15. výročí vstupu České republiky do Evropské unie.

Na program byla Symfonie č. 7, Beethovenův trojkoncert (v podání Jan Pech-violoncello, Ian van Rensburg - housle a Annalien Ball - klavír) a houslový koncert. Umělce doprovodil místní pretorijský orchestr "Gauteng Philharmonic Orchestra".

Velvyslanectví ČR v Pretorii pozvalo violoncellistu Jan Pecha, který se minulý rok představil jihoafrickému publiku při prezentaci úspěšného Dvořákova koncertu. Velvyslanectví Rakouska v Pretorii pozvalo dirigenta Bruno Campa.

Na oba dva koncerty ve dnech 6. a 7. dubna 2019 bylo Brooklynské divadlo v Pretorii úplně vyprodáno.

Výstava o Hanzelkovi a Zikmundovi v Kapském Městě

Dne 10. 4. 2019 byla ve Visegradském domě v Kapském Městě slavnostně otevřena výstava o první cestě inženýrů Hanzelky a Zikmunda u příležitosti 100. narozenin Miroslava Zikmunda.

Výstava s názvem „Afrika snů a skutečností po 70 letech“ vznikla v roce 2017 díky odborníkům ze Západočeské univerzity v Plzni u příležitosti 70. výročí od první cesty Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda napříč Afrikou.

Výstavu slavnostně zahájila Anna Syková, konzulka Velvyslanectví v Pretorii. Následoval koncert klasické hudby v podání Jana Pecha, violoncellista z Prahy, a Megana Geoffrey Prinse, pianista z Kapského Města. Během večera zazněly skladby od Bohuslav Martinů - Variace na Rossiniho téma, od Davida Poppa - Elfentanz a od Ondřeje Kukala Violloncelliana.

Rubriku připravila: JUDr. Anna Syková, Ph.D.

INZERÁTY / ŽÁDOSTI / OZNÁMENÍ

Výuka češtiny a angličtiny od začátečníků až po velmi pokročilé, od dětí až po důchodce.
Individuální přístup. Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com

Kvalifikovaná soudní překladatelka nabízí vypracování překladů z češtiny do angličtiny a z angličtiny do češtiny (případně z a do ruštiny a němčiny). Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com.

Villa Klara B&B

nabízí ubytování v luxusně vybavených pokojích v srdci Johannesburgu v Northcliffu. Guesthouse je vhodně situován velmi blízko nákupního střediska Cresta.

Ideální pro byznysovou klientelu díky své poloze. (CBD 15minut, Sandton 20minut, N1 7 minut, nemocnice 10 minut)

Pokoje mají WiFi spojení.

Pro více informací navštivte naši webovou stránku www.villaklara.co.za

Rezervace: klara@villaklara.co.za či 011 478 2513. Denně od: 08:00 do 17:00.

Soukromá psychologická praxe

Mgr. Dita Bosman

HPCSA Reg. No. PS 0111449 / Pr. No. 0860000379093

V malebné Camps Bay, v Kapském Městě nabízím psychologicko poradenské a terapeutické služby pro dospělé jedince a páry v obtížných životních situacích, s různými duševními, psychosomatickými a vztahovými problémy. Dále také nabízím terapii hrou pro děti od 4 let.

Shop 102F, First Floor
The Promenade
Victoria Road
Camps Bay

Cell: 073 6103006

Fax: 086 6720904

Email: dita@dbosmanpsychologist.co.za

Web: www.dbosmanpsychologist.co.za

Advokátní kancelář UpLegal

nabízí poradenství a právní služby všem, kteří je zrovna potřebují. Poskytujeme poradenství dle českého práva v českém, anglickém a německém jazyce, dlouhodobě také spolupracujeme se zahraničními kancelářemi. Kienty zastupujeme zejména v oblastech občanského, obchodního a trestního práva. V případě potřeby se prosím obraťte na advokáta Mgr. Vojtěcha Bienka, který své znalosti nabýval rovněž na University of Pretoria.

UP legal

Francouzská 299/98

101 00 | Praha 10

www.uplegal.cz

Mgr. Vojtěch Bienek

Advokát

Francouzská 299/98

101 00 Praha 10 - Vršovice

E-mail: bienek@uplegal.cz

Tel.: (+420) 734 692 472

Letní škola slovanských studií v Olomouci zve všechny zájemce na intenzivní kurz českého jazyka, který bude probíhat od 20. července do 18. srpna 2019. Více informací naleznete na facebookové stránce www.facebook.com/SummerSchoolOlomouc/ či na webu www.lsss.upol.cz/

Summer School
 of Slavonic Studies

20. 7. — 18. 8. 2019
 Olomouc, Česká republika

Intenzivní kurz češtiny
 — 100 kontaktních hodin, 20 vyučovacích dnů
 — workshopy – překladatelský, konverzační, gramatický aj.
 — semináře, lekce korektivní výslovnosti
 — filmový klub, divadelní a taneční workshop
 — folklorní večer s moravskou čimbálovou muzikou

Kontaktujte nás
 lss@upol.cz
 +420 776 267 676
 www.lss.upol.cz

Pojďte si užít to nejlepší léto s češtinou!

VÝBĚR ZE ZPRÁV

Čeští středoškoláci se připojili ke světové stávce za ochranu klimatu

Stovky pražských studentů se připojily k celosvětové protestní akci, která má za cíl přimět politiky důsledněji chránit klima a snižovat emise. Namísto školy se středoškoláci v Praze vydali do ulic protestovat.

Na Malostranském náměstí studenti zopakovali své požadavky a poté se vydali na průvod centrem metropole. Prošli kolem Úřadu vlády a před polednem se vrátili zpět na náměstí. Následovaly projevy studentů a jejich hostů z řad vědců a akademiků. „Stávky studentů“ se účastní mladí lidé z více než stovky zemí světa v rámci iniciativy Fridays for Future, při níž studenti od loňského září protestují po vzoru šestnáctileté Švédky Greta Thunbergové.

FOTO: Lukáš Kaboň, Deník

Studenti, kteří zaplnili náměstí, byli vybaveni transparenty s nápisy jako „Dinosauři si taky mysleli, že mají čas“ nebo „Save our planet, save our future“ (Zachraňte naši planetu, zachraňte naši budoucnost). Na Malé Straně se shromáždění mladých lidí, tvořené zejména gymnazisty, začalo scházet po osmé hodině a před půl desátou se vydalo na pochod. K akci se vedle pražských studentů přidali také středoškoláci z Ostravy, Olomouce, Liberce a dalších měst, podpořily ji rovněž ekologické organizace Hnutí Duha či Greenpeace a stovka vědců a akademiků.

Průvod dlouhý stovky metrů se z náměstí vydal kolem stanice Malostranská k úřadu vlády, poté po Čechově mostu do Revoluční ulice, dále přes náměstí Republiky na Národní třídu, Újezd a zpět na Malou Stranu. Cestou účastníci, které kromě středoškoláků tvořili i dospělí a mladší děti, skandovali hesla. Pochod doprovázeli policisté, obešel se bez incidentů.

Akci organizátoři zahájili symbolickou minutou ticha k výročí nacistické okupace z roku 1939. Poté následovalo prohlášení, ve kterém zaznělo varování před nečinností politiků v otázce snižování emisí. Podle studentů je zásadní, aby politici přestali ignorovat prokazatelně existující problém změn klimatu a začali prosazovat aktivní opatření, která jej zmírní.

Petr Doubravský za organizátory uvedl, že nápad vznikl před třemi měsíci, na začátku byli pouze tři a i tak se jim podařilo zaplnit Malostranské náměstí. „Když skupina dětí dokáže tohle, představte si, co by politici dokázali udělat se změnami klimatu, kdyby opravdu chtěli,“ uvedl. Organizátoři také připomněli Pařížskou dohodu, ve které se na dvě stovky států včetně ČR zavázaly do roku 2050 zásadně omezit emise. Mezi problémy v ČR patří podle studentů například prolomení limitů těžby, emisní výjimky pro uhelné elektrárny nebo neudržitelné nakládání se zemědělskou půdou. Stát podle nich investuje z převážné většiny do fosilního průmyslu místo do čistých zdrojů energie. Odkazují se na zprávu Mezivládního panelu pro změnu klimatu při OSN z loňského podzimu, podle které do 12 let hrozí planetě ekologický kolaps.

Celosvětové studentské stávky jsou inspirovány protestní akcí Greta Thunbergové, která se v srpnu loňského roku rozhodla každý den sedět před švédským parlamentem a vyžadovala po vládě snížení emisí. Po švédských všeobecných volbách pokračovala ve stávkách každý pátek. Švédští levicoví poslanci ji za to nominovali na Nobelovu cenu míru.

Zdroj: ČTK, Šárka Kabátová

Divadlem roku je pražská Palmovka, herecké ceny dostali Gajdošíková a Rašilov

Ocenění za nejlepší herecký výkon získal Saša Rašilov za Mefistu v pražském Národním divadle.
FOTO: ČTK

Divadlem roku se na Cenách divadelní kritiky stalo pražské Divadlo pod Palmovkou. Dostalo také sošku pro nejlepší loňskou inscenaci: Shakespearovu hru Něco za něco.

Ocenění za nejlepší herecký výkon získali Pavla Gajdošíková za Maryšu v ostravském Divadle Petra Bezruče a Saša Rašilov za Mefistu v pražském Národním divadle. Nejlepší prvně uvedenou českou hrou je Elegance molekuly, kterou její autor Petr Zelenka sám režíroval v pražském Dejvickém divadle.

O Cenách divadelní kritiky, dříve známých jako Ceny Alfréda Radoka, rozhodují kritičky a kritici v anketě časopisu Svět a divadlo. Současné vítěze vybralo 80 hlasujících, letos se konal už 27. ročník.

"Nejvíce nominací - šest - mělo pražské Národní divadlo, z toho čtyři Opera. Pět mělo Divadlo pod Palmovkou a třetí bylo Divadlo Na zábradlí se třemi nominacemi," vypočítávají pořadatelé. Podle nich letos s 20 nominacemi dominovaly pražské scény. Hlasy v tomto ročníku posbíralo 75 inscenací, 61 ženských a 81 mužských hereckých výkonů, 40 divadel, 48 poprvé uvedených českých her, 79 scénografií, 50 hudeb a 64 talentů.

Divadlem roku se stalo pražské Divadlo pod Palmovkou, přičemž mezi finalisty byly dále pražské Divadlo Na zábradlí a ostravská Komorní scéna Aréna.

Za nejlepší inscenaci kritici označili provedení Shakespearovy hry Něco za něco v Divadle pod Palmovkou v režii Poláka Jana Klaty. Dále byla nominována opera Sternenhoch v Národním divadle a představení Mýcení v Divadle Na zábradlí.

Cenu za nejlepší herecký výkon kritika přičkla Pavle Gajdošíkové za její Maryšu ve stejnojmenné hře ostravského Divadla Petra Bezruče. Dalšími nominovanými byly Tereza Marečková jako Vitka ze stejnojmenné hry v brněnském Divadle Husa na provázku a Tereza Dočkalová za Isabelu ze hry Něco za něco z Národního divadla.

Nejlepší mužský herecký výkon loni podle kritiků podal na prknech první scény Saša Rašilov jako Mefisto v Goethově Faustovi. Nominaci si vysloužili i Štefan Margita jako kapitán Vere v opeře Billy Budd z Národního divadla a Jan Vlasák coby Vincentio z inscenace Něco za něco v Divadle pod Palmovkou.

Cenu za scénografii obdržel Marek Cpin za scénu a kostýmy v představení Mýcení v Divadle Na zábradlí. Za hudbu roku si ocenění odnesl Ivan Acher za operu Sternenhoch v Národním divadle. Talentem roku se stala herečka, zpěvačka a muzikantka Tereza Marečková.

V anketě kritiků a kritiček jako největší zážitek ze zahraničního divadla zabodovala inscenace Shakespearova Richarda III. v provedení berlínské Schaubühne am Lehniner Platz, kterou uvedl Pražský divadelní festival německého jazyka.

Zdroj: magazin.aktualne.cz, ČTK

Čaputová přijela do Prahy. Povečeřela se Schwarzenbergem a zašla na Dylana

Budoucí slovenská prezidentka Zuzana Čaputová dva týdny po svém vítězství v přímé volbě soukromě navštívila Prahu. V úterý povečeřela s poslancem TOP 09 a někdejšími ministrem zahraničí Karlem Schwarzenbergem, který ji podpořil v kampani, a navštívila koncert Boba Dylana v Lucerně.

„Povečeřeli jsme spolu, bylo tam několik hostů a měli jsme nějakou rybu,” řekl Schwarzenberg deníku Blesk, který na schůzku upozornil. Kromě Schwarzenberga se setkala také s ředitelem Knihovny Václava Havla Michaelem Žantovským.

Šéf komunikace nové slovenské prezidentky Martin Burgr Novinkám řekl, že se jednalo o ryze soukromou návštěvu. „Absolvovala setkání s panem Schwarzenbergem, byla na koncertě, přespala v Praze a už se vrací na Slovensko,” řekl Burgr ve

Potvrdil, že s Čaputovou se v Praze setkal rovněž kněz Tomáš Halík, který ji rovněž podporoval před volbami. V Praze byla Čaputová podle Blesku a rozhlasové stanice Frekvence 1 se svým přítelem Petrem Konečným. Burgr sdělil, že až do konce týdne nemá budoucí slovenská prezidentka žádný veřejný program, potom ji čeká dovolená.

Čaputová nahradí Andreje Kisku v polovině června. Její první zahraniční cesta v čele státu podle tradice povede do České republiky. V Praze se setká s prezidentem Milošem Zemanem, který před druhým kolem slovenských prezidentských voleb podpořil jejího soupeře, místopředsedu Evropské komise Maroše Šefčoviče.

Na závěr svého mandátu zavítá do Česka i stávající slovenský prezident Andrej Kiska.

Zdroj: noviky.cz

Nezaměstnanost v únoru klesla na dvě procenta

Nezaměstnanost v únoru meziročně klesla o 0,4 procentního bodu na dvě procenta. V dubnu to uvedl Český statistický úřad (ČSÚ). Míra nezaměstnanosti mezi muži činila 1,8 procenta, mezi ženami 2,2 procenta. „Míra zaměstnanosti je doposud nejvyšší, činí 75,6 procenta,” uvedl ředitel odboru statistiky trhu práce ČSÚ Dalibor Holý. Míru zaměstnanosti představuje podíl zaměstnaných k populaci ve věku 15 až 64 let.

Za poslední období k vysokému číslu podle Holého přispívají především ženy. „Ty také s nástupem nového roku více využívají částečných úvazků,” dodal.

Nezaměstnanost v Česku je dlouhodobě rekordně nízká. To vede i k tlaku na zvyšování mezd vzhledem k tomu, že sehnat nové zaměstnance je pro firmy stále obtížnější. Zároveň je česká nezaměstnanost podle srovnání Eurostatu nejnižší z celé evropské osmadvacítky.

Zdroj: noviky.cz

Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ČESKÉ OSOBNOSTI

Zemřel Stanislav Zindulka. Herec, který chtěl „ukázat člověčinu“

Ve věku 86 let zemřel 14. března Stanislav Zindulka. Televizní a filmové diváky oslovil v seriálu Vlák dětství a naděje nebo ve snímku Babí léto. Postavy, které ztvárnil na plátně či na jevišti, byly na jednu stranu nabití vitalitou a energií, na druhou stranu jim nechyběl ani smutek a melancholie.

FOTO: ahaonline.cz

Rodák z Jilemnice se na divadelních prknech objevil již ve svých pěti letech. Na jeviště ho přivedli jeho rodiče, nadšení ochotníci. I on sám chtěl být hercem, že si zvolil tuto vrtošivou profesi, prý nikdy nelitoval. „Vybral jsem si to už v klukovských letech a měl jsem štěstí, že se můj sen splnil. Nikdy jsem nechtěl dělat nic jiného. Samozřejmě byly chvíle, kdy měl člověk krizi nebo mu to nešlo, ale o to víc se do toho zakousl a o to víc ho to pak začalo bavit,“ svěřil se v roce 2012 v pořadu Před půlnocí.

Po DAMU působil dlouhých dvanáct sezon v Královéhradeckém divadle. „Každé angažmá mělo něco do sebe, ale asi nejvíce vzpomínám na Hradec Králové,“ přiznával později. „To byl začátek, uřednická léta, poprvé jsem se dostal do profesionálního divadla. Navíc těsně předtím byla zestátněna divadla a zrušeny kočovné společnosti, takže kočovní herci přišli do oblastních divadel. Díky tomu jsem se setkal se starými bardy, kteří zažili ten nádherný kočovný život plný romantiky, ale i bídy a odříkání. Byly to vzory, z kterých si mohl člověk strašně brát. Hlavně jejich hereckou etiku: jak málo dostávali, ale velice mnoho dávali.“

Dalších dvacet let strávil v Divadle bratří Mrštíků v Brně, kde posléze vyučoval na tamní konzervatoři. K jeho studentům patřili Oldřich Kaiser, Dagmar Veškrnová nebo Libuše Šafránková.

„Co to totiž je jít na jeviště prezentovat se v nějaké hře? To znamená ukázat krásnou myšlenku, ukázat člověčinu, jenže pro to člověk musí život sledovat. A hlavně, musí číst. V literatuře je základ, hodnota, ohromné bohatství.“ Stanislav Zindulka

Učení však musel v osmdesátých letech z politických důvodů opustit. Podobné „trable“ jej provázely až do roku 1989, kdy začal vystupovat v Městských divadlech pražských. Poté si splnil svůj dávný sen a stal se členem Činoherního klubu. Na divadelních prknech především rolí Maxe Silvermana ve hře Herba Gardnera Sbohem, lidi.

Stanislav Zindulka v seriálu Vlak dětství a naděje
FOTO: ahaonline.cz

„Přinést lidem to hezký“

Zindulku lze označit za „velkého herce malých rolí“. On sám si vážil každé příležitosti: „Když jsem začínal, vypadalo to jinak. Byli jsme na divadle totálně závislí, protože neexistovalo nic jiného – televize byla v plenkách. Denně jsme hráli, zkoušeli, byli na zájezdech. Neexistovalo jako dnes, že někdo řekne: buď mi dáte velkou roli, nebo nic. Já hrál velké role, malé role, třeba i stafáž, ale nikdy jsem nereptal.“

Nezapomenutelný je jeho poštovní zřízenec Josef Pumplmě v seriálu Vlak dětství a naděje. V příběhu z doby protektorátu mohl čerpat i z vlastního života.

„Jsou tam dokonce momenty, které jsem sám zažil. Třeba když si hlavní hrdina myslí, že se na něj dobývají Němci a postaví se ve sklepě za dveřmi se sekerkou. Bylo to před 5. květnem, obklíčili nás Němci, vyskákali z obrněných vozů a dobývali se do našeho domu se samopaly. A já vidím, jak táta řekl mámě: podej mi sekyrku, šel a postavil se za dveře. Úplně stejná scéna. Je to až k neuvěření. Nakonec ti Němci zaplatpánbůh nějak odešli,“ vzpomínal například.

Ale také postava Edy ve filmu Babí léto, kde sekundoval svému celoživotnímu příteli Vlastimilu Brodskému. V souvislosti se sebevraždou, kterou si Brodský zvolil jako odchod z tohoto světa, se v rozhovoru pro ČT24 zamýšlel i nad vlastním koncem. „Člověk to musí přijmout, i když do poslední chvíle neví, jak to přijme. A nevím to ani já,“ podotkl tehdy a dodal v nadsázce: „Je to skoro jako vtip, ale říkám si: Na smrti je pro herce nejhorší to, že tu zkušenost už nemůže herecky zužitkovat.“

Za roli v hořké komedii Babí léto obdržel Českého lva. Za činoherní mistrovství mu byla před třemi lety udělena divadelní cena Thálie. „Základ divadla je přinést lidem to hezký, co stojí za to, aby vůbec existoval,“ zněla slova, s nimiž ocenění převzal.

Herecký kumšt předvedl také ve filmech Konec básníků v Čechách, Učitel tance, Báječná léta pod psa, Anděl Páně nebo Odcházení. Televizní diváci si jej pamatují i ze seriálů Bylo nás pět, Hříchy pro pátera Knoxe či Četnické humoresky. Do hereckého důchodu nikdy neodešel. Naposledy se na filmovém plátně objevil letos v lednu v dramatu Narušitel o letcích v socialistickém Československu.

Báječný herec i člověk, vzpomínají kolegové na Zindulku

Ondřej Vetchý, herec: „Za tu dobu, co byl v Činoherním klubu jsme ho poznali jako naprosto velkorysého a statečného člověka s vyhraněnými názory, jako chlapa, který se stal nejen součástí našeho kolektivu, ale i jeho v tradičním slova smyslu pilířem. Přestože se prosadil až v pozdějším věku, jeho osobnost se do nás všech strašně otiskla. Byl úžasným kolegou, který nikdy nikoho neunavoval, takže jsme ani nic nevěděli o jeho zdravotním stavu.“

Petr Nikolaev, režisér: „Pana Zindulku jsem měl moc rád. Za prvé to byl velmi hodný člověk a za druhé mi hodně připomínal mého tátu. Zindulka byl dobrý člověk a výborný herec.“

Tomáš Töpfer, herec: „Byl to neuvěřitelně laskavý člověk, báječný kolega. Dokonce jsme se v Brně sešli už v 60. letech, kdy mě učil na konzervatoři, takže na něj mám vzpomínky už od dětství. Je mi to moc líto a myslím především na rodinu.“

Zdroj: ct24.ceskatelevize.cz, Stanislav Dvořák

Svatý Vojtěch

Svatý Vojtěch (956–997), v zahraničí známý spíše pod svým bířmovacím jménem Adalbert, byl druhý pražský biskup. Pocházel z rodu Slavníkovců.

Vystupoval proti některým jevům v tehdejší společnosti, které se neslučovaly s církevním učením, zejména proti pohanství, obchodování s křesťanskými otroky, kněžskému manželství a velmi rozšířenému alkoholismu. Kromě toho se zasloužil o rozvoj domácího latinského písemnictví, zároveň však respektoval staroslověnskou kulturní tradici.

Je mimo jiné pokládán za autora nejstarších českých a polských duchovních písní, např. známé písně *Hospodine, pomiluj ny*. Jeho působení bylo komplikováno krizí českého státu, která se mimo jiné projevovala i rostoucími spory mezi Přemyslovci a Slavníkovci.

Vojtěch byl synem Slavníka, jehož rod sídlil v Libici nad Cidlinou. Přesné datum jeho narození není známé, pravděpodobně ale mezi léty 955–957. V roce 962 ho jako malého chlapce bířmoval při své návštěvě Libice magdeburský arcibiskup Adalbert. Základní vzdělání Vojtěchovi zprostředkovali kněží z Libice. Ve studiu pokračoval v Magdeburku, kde jako nadaný žák působil devět let, po svém návratu ze studií získal první stupeň vyššího kněžského svěcení – podjáhenství a stal se pomocníkem prvního českého biskupa Dětmara.

Po jeho smrti se Vojtěch stal druhým pražským biskupem. K volbě došlo 19. února 982 za účasti Boleslava II. na Levém Hradci. Vojtěchova investitura proběhla ve Veroně císařem (Otou II.).

Nový biskup byl odhodlaným šířitelem křesťanské víry. V převážně pohanských krajích – v Čechách, na Moravě a v Uhrách – se snažil vymýtit největší nešvary tehdejší společnosti, zejména obchod s otroky, mnohoženství a alkoholismus. Jeho radikální pokusy o očistu věřících v diecézi však narazily na zažité stereotypy. Po pěti letech v úřadu Vojtěch v roce 988 znechuceně opustil Prahu a odcestoval k papeži Janu XV. Z Říma odešel do reformního benediktinského kláštera v římském Aventinu. Zde s podporou papeže složil 17. dubna 990 řeholní slib.

Odchod biskupa z jeho působiště nebyl pro české knížectví dobrou vizitkou. Proto český kníže Boleslav II. vyslal poselstvo, které mělo Vojtěcha přesvědčit k návratu. Ten žádosti v roce 992 vyhověl. Do Prahy

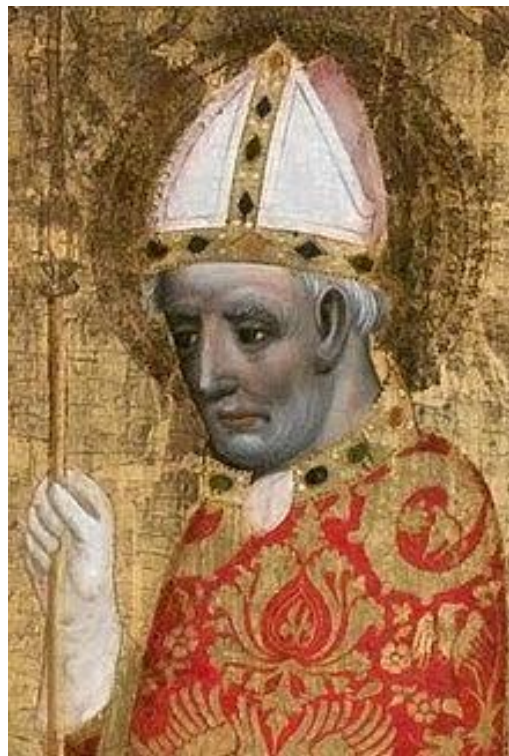

s sebou přivedl skupinu italských mnichů a pro ně založil Břevnovský klášter, který byl jako první mužský klášter v Čechách vysvěcen 14. ledna 993. Poměry v českém knížectví se však od Vojtěchova odchodu nijak nezměnily, proto se roku 994 rozhodl opustit svůj úřad podruhé. Vyvraždění slavníkovského rodu, ke kterému došlo o rok později, bylo hlavním důvodem, proč byl tento druhý odchod definitivní. V roce 996 se ještě pokoušel dohodnout na podmínkách opětového návratu, tyto snahy však vyzněly naprázdno.

Po vyvraždění Slavníkovců Vojtěch pobýval v klášteře sv. Alexia na Aventinu, později se odebral do Polska ke knížeti Boleslavu Chrabrému s cílem podniknout misijní cestu k pohanským Luticům nebo Prusům. Za cíl byly nakonec vybrány pobaltské Prusy (Prusko). Misie vedla podél břehů Visly

a Gdaňského zálivu. Roku 997 dorazil spolu se svými druhy a polským vojenským doprovodem do Sambie, nejbohatšího kraje Pruska. Během obtížné evangelizace nechal Vojtěch mýtit i pohanské posvátné duby. Při svém misijním působení byl varován, že si misii pohansky věřící Prusové nepřejí, že může být potrestán i smrtí, a bylo mu řečeno, aby Prusko jako misionář opustil. Vojtěch ale misie neukončil.

23. dubna 997 byl na jednom z pro pohany posvátných míst – posvátném háji Kunterna, do kterého byl lidem zakázán přístup, při bohoslužbě, podle jiných zdrojů jen při jeho náhodné návštěvě, chycen, zajat a rituálně zabit ochránci tohoto místa. Část jeho doprovodu byla ušetřena, aby pro výstrahu jiným mohla o jeho smrti podat svědectví. Vojtěch je pro svou smrt při evangelizační činnosti římskokatolickou církví považován za mučedníka.

Detail z Votivního obrazu Jana Očka z Vlašimi, cs.wikipedia.org

Boleslav Chrabrý se chopil příležitosti získat pro mladé polské knížectví vlastního mučedníka a světce. Vojtěchovy ostatky od Prusů vykoupil (prý je vyvážil zlatem) a uložil je katedrále v sídelním Hnězdně (Gniezno). Zpět do Čech je odvezl český kníže Břetislav I. v roce 1039. Podle polské verze se ovšem tělo sv. Vojtěcha nachází i nadále v Hnězdně, neboť výprava Břetislava I. omylem vyzvedla a odvezla do Čech ostatky jiného světce. Pokud jde o lebku sv. Vojtěcha, byla podle polské tradice také uložena v Hnězdně, a to od roku 1127 až do roku 1923, kdy byla odcizena a její další osud je neznámý. Pozdější zkoumání, vedené antropologem Emanuelem Vlčkem, potvrdilo, že autentické Vojtěchovy ostatky jsou uloženy v pražské katedrále, ostatky z Hnězdna a Cách jsou tudíž falzem.

V roce 999 byl Vojtěch papežem Silvestrem II. na žádost císaře Oty III. prohlášen za svatého. Vzápětí císař vykonal pouť k jeho hrobu a udělil polskému knížeti Boleslavovi Chrabrému významná privilegia. Část Vojtěchových ostatků pravděpodobně odvezl do Říma a nechal nad nimi vystavět chrám sv. Bartoloměje na Tíberském ostrově. Kolem jeho portálu býval v minulých staletích nápis, který oznamoval, že v tomto kostele spočívají dvě ruce sv. Vojtěcha, z nichž jedna držela arcibiskupskou berlu v Praze a druhá křtila v Uhrách sv. Štěpána.

Od 11. století se svatý Vojtěch pokládá za druhého patrona české země po svatém Václavovi, stal se také hlavním patronem polské církve a Uher. Papež Pavel VI. jej apoštolským listem Praga urbis z 26. listopadu 1965 prohlásil hlavním patronem pražské arcidiecéze (stolec sv. Vojtěcha).

Svátek sv. Vojtěcha připadá na 23. duben.

Zdroj: cs.wikipedia.org
Rubriku připravila: Tereza Macháčková a Mirka Schullerová

HRADY A ZÁMKY

Zámek Valtice

Zámek Valtice je barokní zámek nacházející se v moravském městě Valtice v okrese Břeclav. Od roku 1995 je chráněn jako národní kulturní památka České republiky a v roce 1996 byl zapsán v rámci Lednicko-valtického areálu na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Po několik staletí do roku 1945 byl knížecím sídlem rodu Lichtenštejnů. Je ve vlastnictví státu, správu zajišťuje Národní památkový ústav. Zámek je přístupný veřejnosti a konají se zde různé kulturní akce, např. Valtické zámecké léto.

FOTO: www.zamek-valtice.cz

Původně gotický hrad z 13. století byl přestavěn na renesanční a později barokní zámek. Do dnešní podoby byl přestavěn v letech 1643–1730 podle projektů italského stavitele Domenika Martinelliho a Johanna Bernharda Fischera z Erlachu. Zámek tvoří třípatrová čtyřkřídlá budova s konírnou, jízdárnou, galerií, barokním divadlem a kočárovnou. Z renesančního období se zachovaly dvě nárožní věže, od kterých vedou nízká boční křídla uzavírající s hlavní budovou čestný dvůr. Průčelní fasáda zámecké budovy je bohatě zdobena, středová osa budovy je zvýrazněna vstupním portálem a věží. Bohatě vybavené zámecké interiéry byly upravovány až do 18. století. Zámecký park byl založen v roce 1727. Začátkem 19. století byla zahrada rozšířena a přebudována na přírodně krajinářský park s dalekými průhledy. Park má rozlohu 14,6 ha a roste v něm 22 druhů jehličnanů a 63 druhů listnáčů.

FOTO: www.zamek-valtice.cz

V letech 2014 až 2015 bylo nákladem zhruba 200 miliónů korun v areálu valtického zámku opraveno několik objektů, mimo jiné historická jízdárna a barokní divadlo. Divadlo je de facto replikou původního pozdně barokního divadla, které zde v 18. století století za knížete Aloise I. Josefa z Lichtensteina postavil Karel Jan Rudzinsky a které bylo slavnostně otevřeno v roce 1790 u příležitosti návštěvy císaře Leopolda II. Toto divadlo bylo ve 40. a 50. letech 20. století prakticky zničeno a náklady na jeho obnovu představovaly přibližně 100 miliónů korun. První představení v rekonstruovaném divadle se uskutečnila ve dnech 12. a 13. září 2015. Zámecké divadlo se zároveň stalo sídlem českého Národního centra divadla a tance.

Zdroj: cs.wikipedia.org, www.zamek-valtice.cz
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

HUDEBNÍ OKÉNKO

Hudební výročí dubna a května

3. až 5. 4. 1904 se konal v pravém křídle Průmyslového paláce na Výstavišti první český hudební festival, na kterém kromě jiných účinkoval František Ondříček, České kvarteto, Česká filharmonie s dirigentem Oskarem Nedbalem. **115**

4. 4. 1944 zemř. Karel Weis, skladatel a sběratel lidových písní (nar. 13. 2. 1862) **75**

11. 4. 1769 nar. František Ladislav Hek (Věk), spisovatel, skladatel a buditel (zemř. 4. 9. 1847) **250**

12. 4. 1944 nar. Karel Kryl, básník a písničkář, (zemř. 3. 3. 1994) **75**

18. 4. 1899 nar. Zdeněk Chalabala, dirigent a skladatel (zemř. 4. 3. 1962) **120**

18. 4. 1934 nar. Jan Klusák, soudobý skladatel **85**

22. 4. 1939 nar. Jaroslav Krček, hudební skladatel a dirigent, zakladatel souboru Musica Bohemica **80**

1. 5. 1874 zemř. Vilém Blodek, skladatel a pedagog, sbormistr, autor opery V studni (nar. 3. 10. 1834) **145**

1. 5. 1904 zemř. Antonín Dvořák, skladatel a pedagog (nar. 8. 9. 1841) **115**

2. 5. 1904 nar. Václav Holzknecht, klavírista, pedagog a publicista (zemř. 13. 8. 1988) **115**

2. 5. 1994 zemř. Arnošt Kavka, zpěvák a skladatel a estrádní umělec (nar. 4. 3. 1917) **25**

12. 5. 1739 nar. Jan Křtitel Vaňhal, český skladatel (zemř. 20. 8. 1913) **280**

12. 5. 1884 zemř. Bedřich Smetana, skladatel (nar. 2. 3. 1824) **135**

13. 5. 1944 nar. Petr Hapka, skladatel a klavírista (zem. 25. 11. 2014) **75**

17. 5. 1949 nar. Jiří Korn, zpěvák **70**

24. 5. 1924 nar. Milada Šubrtová, sopranistka (zemř. 1. 8. 2011) **95**

30. 5. 2009 zemř. Waldemar Matuška, zpěvák (nar. 2. 7. 1932) **10**

Zdroj: praguecitytourism.cz

Krylův slavný Bratříček oslavil padesátku, normalizační režim album ničil pilou

Písničkář Karel Kryl v roce 1969

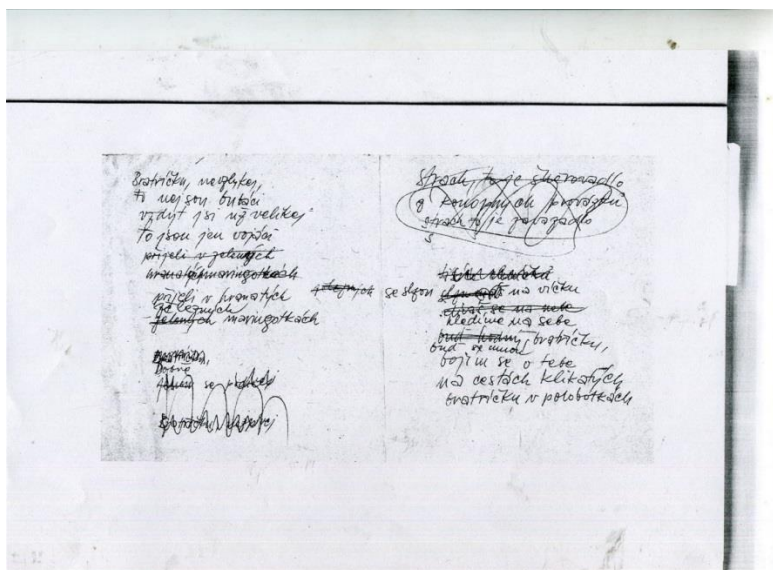
Roku 1990 zvítězilo v soutěži hudebního časopisu Rock & Pop o "československou desku desek". Památné album písničkáře Karla Kryla Bratříčku zavírej vrátka, vydané na značce Panton přesně 24. března 1969, patří i po 50 letech k nejlepší sbírce protestsongů, které se v moderní české hudbě zrodily.

„Vydat československému zpěvákovi album bylo i během politického kulturního tání šedesátých letech naprosto výjimečné. I Waldemar Matuška, Karel Gott, Eva Pilarová, Hana Hegerová nebo Suchý se Šlitrem se dočkali svých prvních LP desek až po několika letech. Natož aby takhle zahájil svou gramodeskovou kariéru kdosi, komu předtím nevyšel ani singl. To by se musel stát zázrak,“ napsal před čtyřmi lety při vzpomínce na Krylovo album jeho producent, hudební novinář Jiří Černý.

Právě on je pod vznikem hudebního díla mladého písničkáře, považovaného za klenot populární československé hudby, podepsán nejsilněji. Sestavil ho z nahrávek ostravského rozhlasu, kde Kryl od dubna 1968 vystupoval s jednotlivými písněmi. Ty se Černý pokoušel nasazovat i do své rozhlasové hitparády Čtrnáct na houpačce, kde ale nebyly příliš úspěšné.

Bratříček spadl z nebe

Zlom představovala až nahrávka písně Bratříčku zavírej vrátka, která se do Černého výběru dostala koncem roku 1968. Kryl v ní zachytil tragickou náladu dne sovětské okupace ze srpna 1968. „Bratříček spadl z nebe. Skutečně! Bylo to 21. srpna v Jičíně. Šel jsem po ulici a viděl dva malé kluky, byli to asi bráchové. Kolik jim mohlo být? Deset, možná méně, možná víc. Nevím! Seděli před zahrádkou, střapaté hlavy měli položené v dlaních a mluvili spolu. Bratříčkové! Mluvili dětsky prostě, mluvili o světě dospělých, který vnikl do toho jejich opravdového ryziho dětského světa,“ vyprávěl písničkář později v knižním rozhovoru Půlkacíř s Milošem Čermákem o vzniku titulní písně alba. „Šel jsem a padaly na mne slova, věty, verše, šel jsem a obklopovala mne melodie. Byla to divná atmosféra a z ní vznikla tahle písnička, vznikla za dvě hodiny. Ještě týž den jsem ji zpíval na jičínském náměstí,“ dodal.

Rukopis písně Bratříčku, zavírej vrátka

Úspěch "Bratříčka" přiměl novináře Jiřího Černého, aby s Krylem zkusil sestavit samostatné album. Vedení vydavatelství Supraphon už bylo ale kvůli nastupující normalizaci opatrné a nabídku odmítlo. Černý se proto obrátil na konkureční Panton, kde uspěl.

Závod s časem

V lednu 1969 podepsal Karel Kryl s Pantonem smlouvu a album vyšlo v rekordní době necelých tří měsíců 24. března 1969. Výroba samostatného LP přitom tehdy trvala většinou rok. Původní desetitisícový náklad se vyprodal během prvních týdnů a továrna na gramofonové desky v Loděnici pro velký ohlas chystala další kopie.

Mimořádného úspěchu nahrávky, které se tehdy podle odhadů vyrobilo cca 50 tisíc kusů, už si ale začala všimnat nastupující normalizační moc. „Lisovali jsme tu desku až do mých posledních dnů v Pantonu. Až mi jednou zavolal ředitel z Loděnice, abych už další objednávky neposílal, že se kvůli Bratříčkovi nenechá zavřít. Byl ale dobrý, ještě jsem na něm usmlouval 5000 desek,“ napsal tehdejší ředitel vydavatelství Panton Jan Hanuš ve své knize Labyrint svět.

Karel Kryl
Bratříčku, zavírej vrátka

Složil, na kytaru hrál a zpíval Karel Kryl
Z ostravských rozhlasových nahrávek vybral Jiří Černý

KAREL KRYL – syn i snuk inžinierská a pozemek hrděže, sám zpívá keramič, pak leccos, až konečně písničkář samouk a toulavý spěvák – není český Bob Dylan, Francouze Villon ani dnešní Karel Hlauser; za ty jen bývá považován pro svou političnost, hořkost a lidovost. I od něčích

Bratříčku, zavírej vrátka

Bratříčku, zavírej vrátka,
se znovu hubičky,
Vždyť už jsi velkej
Ty jsi jen malý.
Přijel v hraných
šatových manžetách
Se sázu na víčku
hledíme na sebe
Když se mnou, bratříčku,
bujón se u tebe
na našich křehkých
bratříčku v poloběžkách
Přiš a venku se setmelo
Těm noc nabude křehká
Beránka víka se začalo
Bratříčku! Zavírej jsi vrátka!

Bratříčku, zavírej vrátka,
nepřijel s těm
Nědký pulky
a šel s těm
Nasníl mi vyřít
jestli nedopne
Nesl se pánvku
neni tak složité
Opl se bratříčku,
cesta je rozšíř
Budeš kloupat
Zpátky už nemůže
Přiš a venku se setmelo
Těm noc nabude křehká
Beránka víka se začalo
Bratříčku, zavírej vrátka!
Zavírej vrátka!

tu, protestních zpěváků se líbí. Už od po-
hledu: žádná dělnická hůl, žádné brně-
né šestičky oděv. A je jiný i svou hudbou,
opatem, doprovodem, texty. Malože se rá-
převáluje nad rytmem a jí kloují i jednoduší
doprovod epiky Křty. Zpívá prostě, bez
konančického prázdní, a přirovná, bez
„protestních“ mání, násilných výplvností.
Revoluční není ani dokoná forma Křtyvých
textů: rjmy stěsná jak bíl, severně veršová
stavba, bohatý slovník, souzvučné obrasy,
Kde je tedy protest? V myšlenkách, v pau-
zodotčených skálenkách své doby,
klavě v textech nacháplio, proč toto u rádo
hledne při procesu se Sládkem, a v sedmi,
proč jaci dnu lidé kloují rozšíř stávo
Hudobníkové stávo, jsi od 20. se dovaly lidem
šlá Capkova, Demlova, Zahradníčkova a
Holavova, ilustrace Křemíčkova a Tichého,
labilníku Kryl Zavelova a Spilova Ru-
ličku. V počtech desetiletího, skopaného
před očma učitelky se schozí, protože jí
kazi stopopovestní organizovanost v písny
Z toho všeho se Karel Kryl vyzpívá. Z mu-
divé krásoy, bezostnosti a hlouposty, jich
je naše doba plná. A že má stejný pronikavý
rozum jako talení a oit, vidí hloub, tepl víc
o umi to postříže lápe než rozvoji, filozof
dokumenty, hesla na zdech. Jeho písně zvu-
čaly holou pravdou už před pět lety. Až teď
jeme si stik uvědomili, jak je stichu potřebu-
jeme. Právě v stichu potřebujeme znát ošlři-
vou pravdu. Z křáně líž nám nová nájde
nepravdy. Jiří Černý

1. Bratříčku, zavírej vrátka	2:13	1. Fata	3:25
2. Kůl a klouč	4:15	2. Podmá násto	4:40
3. Sakno	2:30	3. Znamení duby	2:40
4. Vokrovno kat	4:30	4. Fata Nazemního vojny	2:40
5. Dušhodá	1:45	5. Nevidomá dívka	4:30
6. Anál	3:05	6. Janička	1:40
7. Moutat se sálatat	3:15	7. Prádnok svěsto	2:40

Grafická úprava obalu © Leo Novotný 1969 Foto © Inzer Knedlík, 1969
Text © Jiří Černý, 1969 All rights of copying, broadcasting or public performances are reserved.

Obal Krylova alba "Bratříčku, zavírej vrátka" z března 1969

Nový ředitel Pantonu ale v roce 1969 nechal zbylý náklad Krylovy desky na dvoře vydavatelství rozřezat cirkulárkou. Karel Kryl brzy poté emigroval do Německa, kde vydal svá další slavná alba. Jeho prvotina se ale v zahraničí objevila několikrát a po sametové revoluci v roce 1989 ji čekal triumfální návrat do rodné země. Hned o rok později zvítězila v soutěži hudebního časopisu Rock & Pop o takzvanou

Krajanské listy
duben a květen 2019

16/24

Československou desku desek a dočkala se mnoha reedicí. Její celkový náklad od roku 1969 odhadují hudební kritici na 300 tisíc kusů.

Zdroj: magazin.aktualne.cz, Josef Pazderka

Prahu a Trutnov navštívil kytarista Habib Koité, který vypátral africké kořeny amerického blues

Velkou část afrického Mali zabírá jihozápadní cíp Sahary a země patří k nejchudším na kontinentu, po hudební stránce však představuje velmoc. Ukáže to dvojice koncertů malijského kytaristy a zpěváka Habiba Koitého, který vystoupil ve čtvrtek 4. 4. 2019 v pražském Paláci Akropolis a následující den na trutnovském festivalu Jazzinec.

Za významnou roli, kterou Mali hraje na hudební scéně, paradoxně může další hendikep: místní jazyky neznaly písmo. O to důležitější roli zde už před staletími měli profesionální hudebníci zvaní *grioti*, kteří poselství vladařů šířili formou zhudebněných příběhů. Z dědičné kasty, situované na jednu z nejnižších společenských příček, pochází mnoho slavných afrických hudebníků. Nejznámější je senegalský zpěvák Youssou N'Dour, který se jako jeden z prvních prosadil v globálním měřítku.

Letos jedenašedesátiletý Habib Koité se však vymyká. Ke griotům nepatří, naopak vyrůstal v dobře situované intelektuální rodině. “Můj starší bratr často cestoval do Evropy a vozil domů desky. Poslouchali jsme třeba kapelu Genesis, ale nejlepší ze všeho byl americký bluesman John Lee Hooker. Z jeho hudby čišelo cosi blízkého. Jako by si to vypůjčil od nás z Afriky,” vzpomíná Koité.

V jeho hudbě spřízněnost funguje také v opačném směru. A vysvětlení opět spočívá v historii. Před více než čtyřiceti lety americký černošský spisovatel Alex Haley dokončil knihu *Kořeny*, v níž se snažil vypátrat, odkud pochází jeho rod - a dostal se až do západoafrické Gambie, která byla důležitým lovištěm otrokárů. Ti zavlékli šestnáctiletého Kuntu Kinte, Haleyho domnělého předka a ústřední postavu *Kořenů*, v řetězech do Ameriky.

Tehdy se hudba západní Afriky rozvětvila: zatímco v Americe vzniklo blues a jazz, nositeli té původní, africké linie, zůstali grioti.

Do Mali jezdil celý svět

Spojitosti mezi americkým blues a jeho africkými kořeny jsou dodnes aktuálním tématem. Když do Česka roku 1998 přijel Habib Koité poprvé a vystoupil na mezinárodním rozhlasovém setkání World Music Workshop, v následné besedě předvedl typickou bluesovou "dvanáctku" ve dvou podobách: v africkém pentatonickém ladění i americkém pojetí, kde odchylky od evropského ladění řeší jemné posuny zvané blue notes. Obojí znělo jako dva dialekty jednoho hudebního jazyka. I když bluesový feeling je pro oba břehy Atlantiku společný, hráčským přístupem se tyto světy liší. Například v českých propagačních textech je Habib Koité označován za "afrického Erica Claptona", jenže právě kytara zní v Koitého rukou dost odlišně.

Kora

Ngoni

K původním nástrojům západní Afriky patří různé druhy louten: kora z vysušené tykve, potažené kůží z telete, nebo nástroj ngoni z vydlabaného dřeva. Přičemž z ngoni, které je předchůdcem banja, tryskají kaskády závratně rychlých a staccatových pasáží. Je to úplně jiný zvukový svět než kytarová škola Angličana Erica Claptona či Američana B. B. Kinga, jejichž cílem bylo rozezpívat elektrickou kytaru pomocí dlouhých melodických linek.

Kytaru, na kterou hraje Habib Koité, začali Afričané objevovat zhruba před šedesáti lety - a na její hmatník tedy logicky přenášeli pasáže z tradičních louten. Tehdy vznikla široká paleta nových hráčských technik.

Jednalo se o unikátní fenomén a kytaristé z celého světa jezdili do Mali, aby zde studovali u afrických hráčů a psali doktorské práce o jejich nástrojových technikách. Dnes podobný úžas coby kytarista vzbuzuje také Koité.

Zatímco mnoho západoafrických kapel dnes tradiční nástroje užívá už jen jako vizuální dekoraci hutného zvuku kláves a elektroniky, Habib Koité si od mainstreamových rutin drží odstup. Při hře na kytaru rád užívá ladění převzaté od malijské loutny kamalengoni, která tónovým rozsahem zhruba odpovídá

violoncellu. Nástroj má zajímavou historii - původně byl součástí nočních rituálů lovců z jižního regionu Wassoulou, které měly zajistit bohatý úlovek. Se společenskými změnami si ale loveckou loutnu přisvojila mladá generace, a tak bylo nutné nastavit nová pravidla.

Kamalengoni

Spiritismu zasvěcený nástroj nahradil modernější model kamalengoni, určený nikoliv k rituálům, ale zábavě. V Koitého šestičlenné skupině, která opět vystoupila v Česku, baskytara alternuje právě s loutnou kamalengoni. Je to až symbolické u muzikanta, který se mezi americkou a africkou hudbou přirozeně pohybuje celý život.

Umělec jako společenský vzor

Habib Koité vyrůstal začátkem 60. let minulého století, kdy se africké státy těšily z čerstvě získané nezávislosti. Hudba získala novou roli jako jednotící prvek v etnicky různorodých státech. Tento přístup ilustruje i Koitého zatím poslední, pět let staré album nazvané Soô, tedy Domov. Vedle majoritního jazyka bambara, kterým v Mali mluví dle odhadů 15 milionů lidí, tu slyšíme i jazyky menšin - malinké, dogon či khassonke. A byť zpěvák a kytarista jako bonus přidává písně v angličtině a francouzštině, zůstává maximálně přirozený bez náznaku podbízivosti.

Poselství Koitého skladeb je jednoznačně pozitivní: v napjatých časech, kdy integritu jeho rodného Mali ohrožují útoky islámských teroristů, kteří infiltrovali Saharu kokainovými pašeráckými trasami, se snaží nasměrovat své krajanů zpět k míru a rovnováze.

I takové poselství navazuje na tradici: v mnoha afrických zemích dodnes platí, že umělec, hudebník, básník, kronikář, což byla tradičně jedna kombinovaná profese, disponuje moudrostí důstojného starce, označovaného termínem cheikh. Umělec je v tradiční společnosti vzorem, což představuje odlišný koncept od novodobé západní pop-music. Například ve své době fenomenální éra senegalského rapu, která se datuje od 80. let minulého století, byla de facto hnutím aktivistů, kteří se zasazovali o vzdělání, společenské změny a kritizovali korupci.

ZAJÍMAVOSTI

Potomci velkomoravských velmožů žijí mezi námi

Dvojice přímých potomků velkomoravských velmožů u makety kostela v hradištských Sadech.

FOTO: Aleš Fuksa, Právo

Na Uherskohradištsku žijí i po jedenácti stech letech přímí potomci Slovanů z Velké Moravy. Potvrdil to tříletý archeologicko-genetický výzkum Centra slovanské archeologie Moravského zemského muzea (MZZ). Při něm odborníci před nedávnem odebírali dobrovolníkům sliny pro porovnání DNA.

„Můžeme říct, že z 340 respondentů výzkumu má osmnáct z nich shodu nebo výraznou podobnost složení haplotypů (skupiny genů, která je předávána pohromadě od rodičů – pozn. red.) jako sedm jedinců, jejichž kosterní pozůstatky pocházejí z kostelního pohřebiště v Uherském Hradišti-Sadech,“ sdělil Luděk Galuška z Centra slovanské archeologie.

„Jsou téměř jistě potomky lidí z období Velké Moravy, případně z období následujícího, tedy z 10. až počátku 13. století, kdy se v Sadech stále pohřbívalo v místě sakrálního souboru staveb původní Velkomoravské říše,“ dodal.

Výzkum nemá podle archeologů zemského muzea co do množství zkoumaných současníků a zároveň pohřbených Velkomoravanů ve světě obdoby. Kromě 340 současníků odebrali archeologové vzorky desítky lidí pohřbených od 9. do 13. století na pohřebišti v Sadech, které je s 870 pochovanými nejrozsáhlejším kostelním pohřebištem dané doby na území České republiky. Vzorky 75 zemřelých Velkomoravanů odebírali ze zubů či stehenních kostí.

„Přál jsem si, abychom objevili alespoň jednoho příbuzného ze současnosti, a my jich máme osmnáct. Jedenáct z nich navíc téměř jistě představuje potomky tří velmožů z doby Velké Moravy a zároveň dvou lidí z období 10. až 13. století pohřbených v Sadech,“ řekl Galuška. Jedním z nich je Petr Babík, původně ze Zlínska. „Je to něco úžasného, vědět, že můj rod sahá nejméně do devátého století. Dnes jsem se vlastně potkal s dalšími příbuznými od lidí pochovaných přímo ve velkomoravském kostele v Sadech,“ řekl.

„Je to velké překvapení. Představa, že si můj prapředek tykal s Cyrilem a Metodějem, je úplně mimo to, co kdo může pochopit,“ dodal Libor Blaha ze Slovácka.

Archeologové chtějí s výzkumem v hradištských Sadech pokračovat. Podle generálního ředitele MZZ Jiřího Mitáčka je z 870 pochovaných v období od 9. do 13. století ke genetickým výzkumům vhodná polovina vzorků.

Možná se dočkáme vazeb na Přemyslovce

Rádi by je porovnali s lidmi pochovanými v období Velkomoravské říše v Mikulčicích anebo s pohřebišťem pod Pražským hradem. To je přitom bráno jako pohřebiště elity spojené s knížecím prostředím raného českého státu. V Lumbeho zahradě – Bažantnici pod Pražským hradem jsou hroby z období od konce 9. do začátku 11. století. „Profesor Emanuel Vlček svého času řekl, že jedinec pohřbený v centrální hrobce v hradišských Sadech má velice výrazné vazby na jedince známého z Pražského hradu pod označením K1. A podle některých měl být K1 kníže Bořivoj, tedy první historický známý Přemyslovec,“ podotkl Galuška. „Dnes ale čeští kolegové říkají, že to není pravda a že by se spíše mělo jednat o Sptyhněva a že vazba na základě antropologických rysů není prokázána. Ale co když současná genetika prokáže vazby na předky Přemyslovců z Velké Moravy,“ nechává otevřenou otázku před dalším výzkumem Galuška.

Zdroj: www.novinky.cz, Aleš Fuksa, Právo
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ZDRAVÍ

Nemocnice zařídila pokoj ve stylu 60. let, seniorům se v něm vrací paměť

S velkým úspěchem se setkala iniciativa Vítkovické nemocnice v Ostravě vybavit pokoj takzvané následné péče jako z doby, kdy byli dnešní senioři mladí. Uprostřed nábytku a doplňků ze 60. a 70. let minulého století se starším lidem vrací paměť, vybavují si mnohem více věcí a cítí se spokojeně.

FOTO: Michal Charbulák - Blesk

O plánu na retro pokoj se Vítkovická nemocnice před nedávnem zmínila na svém facebookovém profilu. „Hned se nám ozývali lidé, kteří do něj chtěli věnovat nábytek a zařízení,“ pochvaluje si Lenka Holubová, staniční sestra oddělení následné péče Vítkovické nemocnice.

Pokoj o velikosti přibližně osm krát čtyři metry je zaplněný dobovým gaučem, židlemi, křesly, knihovničkou a časopisy, například výtisky Vlasty a Květů. Pacienti v pokoji mohou odpočívat, setkávají se, vodí si tam návštěvy, absolvují terapie. Staniční sestra uvedla, že retro pokoj má velmi pozitivní vliv na paměť seniorů. „V prostředí, které znají ze svého mládí, si vybaví spoustu zdánlivě zapomenutých vzpomínek a procvičují tak mozkové funkce,“ vysvětlila.

Retro pokoj využívají i rehabilitační pracovnice, které tam s pacienty procvičují paměť, poznávání předmětů nebo nejrůznější výchovné hry. „Chodí tam i děvčata z dobrovolnického sdružení Adra na takzvanou kafičkárnu. Povídají si zde s pacienty, hrají různé společenské hry a třeba i vyrábějí nejrůznější dárkové předměty v rámci pracovní terapie,“ přiblížila staniční sestra Holubová.

Zdroj: www.idnes.cz, Josef Gabzdyl

Češi žijí déle, čas získaný navíc ale tráví v ordinacích a nemocnicích

Češi se sice dožívají stále vyššího věku, tak nějak si ale u toho šlapou po štěstí. Tento čas navíc, který dostávají díky stále se zlepšující zdravotní péči, totiž neumějí využít. Většina z nich jej proto tráví jako marodí v ordinacích, nemocnicích, léčebnách či láních. Důvodem je „dobrý vztah“ občanů Česka k alkoholu, kouření a nezdravému způsobu života.

Pokud se chtějí ve větší míře ve zdraví dočkat důchodu a spokojeně si pak léta užívat podzimu života, jako například Norové nebo Švédi, budou muset začít více dbát i na změnu svého jídelníčku. Nevhodné stravovací návyky jsou totiž další významnou slabinou.

Tyto informace vyplývají z výzkumu demografky Dany Hübelové z brněnské Mendelovy univerzity, která dala do souvislostí data o prodlužování života u populace v Česku s dalšími důležitými faktory.

Všechny jistě potěší, že zatímco muži se v ČR v roce 2000 dožívali 71,6 roku, v roce 2016 to bylo již 76,2 roku. U žen se v tomto období délka života zvýšila ze 78,5 na 82,1 roku. Jinými slovy dostali v tomto století muži k dobru skoro pět let a ženy 3,5 roku života.

Panáček, cigárko, řízeček a klobáska

Tím však výčet toho pozitivního končí. Česká populace se totiž podle odborníků přes veškeré úsilí zdravotníků a vědců dopřát jí kvalitní a hlavně delší život chová tak, jako by si sama pod sebou podřezávala větev. Hlavně proto jsou ordinace lékařů plné seniorů. Čísla popisují situaci jasněji. Po pětadesátých narozeninách žijí ve zdraví muži v Česku průměrně 8,4 a ženy 8,9 roku. Norové ale po pětadesátce žijí bez zdravotních omezení 15,4 a ženy ve Švédsku 16,6 roku. Jinými slovy si Skandinávci užívají stáří ve zdraví dvakrát déle.

Téměř polovina Čechů uvedla, že zeleninu nebo ovoce nekonzumuje vůbec

Mnohem delší je výčet záporných dat, která Čechům zhoršují kvalitu života. Naši populaci podle odborníků trápí nadměrná konzumace alkoholu. V Evropě jsou většími pijáky jen Litevci, přičemž 600 000 Čechů patří do kategorie rizikových pijáků. V ČR kouří pětina populace, přičemž ve Švédsku je to devět a na Islandu nebo ve Finsku kolem 11 procent obyvatel.

Kotletka, špek, klobása a řízek jsou Čechům mnohem bližší než ovoce a zelenina, v čemž je podle dietologů obrovský problém. V nedávno uspořádané anketě zaměřené na oblibu ovoce a zeleniny v Evropě téměř polovina Čechů uvedla, že zeleninu nebo ovoce nekonzumuje vůbec. Něco takového přiznala jen pětina Britů a Portugalců a pouhých 16 procent Belgičanů. Výsledkem toho je nadváha české populace. Ta trápí téměř pětinu obyvatel republiky.

Data by podle Hübelové měla přimět veřejnost se nad nimi zamyslet. „Je škoda promarodit bonusové roky navíc. Další zkvalitňování zdravotnické péče totiž stav nezlepší,“ dodala.

Zdroj: www.novinky.cz, Vladimír Klepáč
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ZÁBAVA

Recepty

Staročeský velikonoční bochánek

Ingredience

500 g mouky
120 g másla
120 g jemného krystalového cukru
2-3 žloutky (podle velikostí vajec)
30 g kvasnic
1 lžička soli
2,5 dl mléka
hrst rozinek
1 lžíce vlašských ořechů
1 lžíce spařených a oloupaných mandlí
1 sáček vanilkového cukru
1-2 lžičky rumu
1 vejce na potřetí

Postup:

Z části vlažného mléka, lžičky cukru a kvasnic připravíme kvásek, který necháme v teple vzejít. V míse utřeme změkklé máslo s cukrem a žloutky do pěny, postupně přidáváme rum, vanilkový cukr, sůl, vykynutý kvásek a zbytek mléka. Do této směsi postupně vmícháme mouku a hrozinky s nhrubo nakrájenými ořechy i mandlemi (ale část mandlí necháme stranou na posypání hotového bocháňku). Těsto dobře vymícháme, přendáme na pomoučněný vál a rukama ještě propracujeme v hladkou, tužší a poddajnou hmotu. Zakryjeme utěrkou a dáme na teplejší místo kynout. Z vykynutého těsta uděláme dva bocháňky, do nichž nahoře uprostřed ostrým nožem uděláme dva malé (!) zářezy přes sebe (velké by mohly zapříčinit rozpad bocháňku). Potřeme rozšlehaným vejcem a posypeme plátky mandlí, které jsme si nechali.

Bábovka á la Sacher

Ingredience:

200 g másla
1 celé vejce
3 žloutky
3 bílky
130 g cukru
1 vanilkový cukr
2 PL rumu
5-6 PL mléka
230 g mouky
1/2 bal kypřicího prášku
špetka solí
3 PL kakaa
1 balíček tmavé polevy
sekané mandle na ozdobu

Postup:

V míse utřeme do pěny máslo s celým vejcem a se žloutky, pak přidáme cukr, vanilínový cukr a rum a utřeme do hladké hmoty.

Přidáváme prosátou mouku s kypřicím práškem, kakaem, solí a mléko – šleháme elektrických šlehačem na středním stupni otáček.

Nakonec zapracujeme na nejnižším stupni otáček elektrického šlehače sníh z bílků.

Těsto nalijeme do vymazané a moukou vysypané formy na bábovku a dáme péct při teplotě cca 170-180 °C po dobu asi 40-45 minut.

Po upečení necháme bábovku zchladnout, pak ji vyklopíme na mřížku a zcela studenou bábovku polijeme polevou. Polevu připravíme podle návodu na obalu.

Zdroj: recepty.cz

Humor

Velitel řve při výcviku na vojáky: „Tak, a teď se budeme plazit po rovné zemi!!“

Z řad vojáků se ozve: „Ale, pane veliteli, Země je přeci kulatá!“

Velitel: „Kdo to řekl??“

Voják: „Prosím, Koperník!“

Velitel: „Koperník - padesát kliků!!!“

Farmář pěstuje na poli melouny a každou chvíli se mu stane, že mu děti nějaké ukradnou.

Tak přemýšlí, jak by těm krádežím zamezil, a jednoho dne dostane nápad.

Vyrobí ceduli, na které je napsáno „Jeden meloun na poli je napuštěn jedem!“ a zapíchne ji na kraj pole.

Od té doby se opravdu melouny přestanou ztrácet. Farmář z toho má velkou radost, ale jednou takhle jde kolem svého pole, podívá se na ceduli a na ní je dětskou ručkou dopsáno:

„Teď už dva!“

Zdroj: nejvtipy.cz
Rubriku připravila: Mirka Schullerová